

Conferentie
van Vlaamse
Gerechtsdeurwaarders
vzw

CVG – Nieuwsflash

nr. 45 – 6 juni 2015

Conferentie van Vlaamse Gerechtsdeurwaarders vzw
Melaan 28,
2800 Mechelen

- www.cvg.be

Guido Discart (+2012)
Stichtend voorzitter
Raad van Bestuur
Johan Van Lierde, *voorzitter*
Marc Beerten
Marc Brackeva
Paul Bruloot
Peter Coene
Gilbert De Wilde
Yves Eyskens
Pierre Fonteyne
Francis Snoeck
Peter Snoeck
Filip Van Dessel

De elektronische verzending doet haar intrede...

In het recente Justitieplan van minister Geens zijn een aantal krachtlijnen aangegeven voor een lange termijn strategie rond de voortschrijdende informatisering van het justitie-apparaat (zie: onze vorige CVG-Nieuwsflash nr. 44 van 5 mei 2015). Hierin staat vermeld dat op korte termijn de nadruk gelegd wordt op de realisatie van de elektronische communicatie binnen de justitiële wereld en met de buitenwereld. De *E-Box*, *E-Depot*, *E-Deposit*, *E-PV* en de *E-databank vonnissen en arresten (VAJA)* zijn onder meer de instrumenten die de voortschrijdende informatisering binnen Justitie vorm moeten geven.

In de Kamercommissie Justitie van 3 juni 2015 werd het wetsvoorstel van 9 januari 2015 aanhangig gemaakt tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de kennisgeving van vonnissen en arresten betreft (Doc 54 0760/001). Dit wetsvoorstel strekt ertoe om vonnissen en arresten voortaan door de griffies langs elektronische weg in kennis te geven aan de betrokken partijen.

Dit wetsvoorstel beoogt tevens de ongelijkheid weg te werken die momenteel bestaat tussen de kennisgeving van vonnissen en arresten in burgerlijke zaken en in strafzaken. Nu is alleen geregeld dat in burgerlijke zaken binnen acht dagen na de uitspraak de eindbeslissing via gewone post wordt verzonden naar elke partij of hun advocaten. In strafzaken is er zelfs geen expliciete wettelijke kennisgeving voorzien en moeten de partijen, wanneer zij niet op de uitspraak aanwezig waren, zelf het initiatief nemen om de uitspraak te kennen door contact op te nemen met de correctionele griffie. Het is dan ook logisch dat er ten overstaan van de rechtsonderhorigen een gelijkschakeling wordt ingevoerd tussen burgerlijke en strafzaken, alleen reeds omwille van het gelijkheidsprincipe.

De consequentie of het 'gevaar' bestaat er natuurlijk in dat de elektronische kennisgeving door de griffie, ook van verstekvonnissen, ooit zou kunnen gelden als betekening en de beroeps-, verzets- of cassatietermijn doet lopen.

Vraag is: wat is het verschil tussen een elektronische kennisgeving door een griffie of een gerechtsdeurwaarder? Indien de gerechtsdeurwaarder niet ter plaatse gaat en elektronisch betekent, dient hij zich te betrouwen op een 'derde' partij inzake de effectieve aflevering en integriteit van de boodschap.

Kan dit op dezelfde wijze gegarandeerd worden als het 'verdampende' concept van een gerechtsdeurwaarder die zelf ter plaatse gaat en manueel zijn akte overhandigt aan de fysieke persoon die voor hem staat? Maar in hoeveel gevallen gebeurt dit nog? Zodra men het aan iemand afgeeft die niet de geadresseerde zelf is of het ter plaatse achterlaat, heb je als gerechtsdeurwaarder ook geen tastbare zekerheid dat de akte integraal in handen van de bestemming komt.

Voorwaar een heikel probleem, dat aanduidt hoe de ambtelijk verzekerde en tegenstelbare betekening binnen justitie de komende tijd door de voortschrijdende informatisering van de maatschappij in een nieuwe dimensie komt...

Kortom, vanuit de CVG volgen we met alertheid de verdere bespreking en behandeling van dit wetsvoorstel op.

Hierbij geven we dit wetsvoorstel dan ook ter kennis aan onze CVG-leden.

In de uitgebreide **Memoranda** die de CVG de voorgaande jaren telkens publiceerde, heeft de CVG deze problematiek rond de verankering en legitimatie van het gerechtsdeurwaarderambt binnen de voortschrijdende informatisering en *elektronisering* van de rechtsuitvoeringspraktijk steeds prominent in de focus geplaatst.

In dit kader verwijzen we tevens naar de tweede **studiedag op 16 juni** eerstkomend van **SAM/TES**, *kenniscentrum voor gerechtsdeurwaarders*, waar ook de thematiek omtrent onder meer de elektronische betekening wordt aangegeven.

Johan Van Lierde,
Voorzitter CVG

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

9 januari 2015

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
wat de kennisgeving van vonnissen
en arresten betreft**

(ingediend door
de dames Sabien Lahaye-Battheu
en Carina Van Cauter
en de heer Egbert Lachaert)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

9 janvier 2015

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code judiciaire
en ce qui concerne la notification
des jugements et arrêts**

(déposée par
Mmes Sabien Lahaye-Battheu
et Carina Van Cauter
et M. Egbert Lachaert)

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel strekt ertoe vonnissen en arresten voortaan elektronisch mee te delen aan de betrokken partijen. Voor het geval er geen elektronisch adres bekend is, kan de verzending nog steeds per post of fax plaatsvinden.

RÉSUMÉ

Cette proposition de loi vise à ce que les jugements et arrêts soient désormais communiqués électroniquement aux parties concernées. Lorsqu'il n'y a pas d'adresse électronique connue, l'envoi par courrier ou par télécopie reste toujours possible.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In april van 2010 zond de Commissie voor de modernisering van de rechterlijke orde de minister van Justitie en de politieke overheden een voorstel over met betrekking tot de kennisgeving van eindvonnissen en eindarresten in burgerlijke zaken én strafzaken. Nu is alleen geregeld dat in burgerlijke zaken binnen acht dagen na de uitspraak de eindbeslissing via gewone post wordt verzonden naar elke partij, of, in voorkomend geval, aan hun advocaten. In strafzaken moeten de partijen zelf initiatief nemen door contact op te nemen met de correctionele griffie.

De Hoge Raad voor de Justitie stelde in haar aanbeveling van 22 september 2011 dat het nuttig zou zijn de toepassing van de bepalingen van het artikel 792 Ger. W. uit te breiden tot de strafrechtelijke uitspraken.

De indieners van dit voorstel zijn het met de Commissie eens dat er dringend werk dient gemaakt te worden van een modernere kennisgeving van rechterlijke beslissingen en met onder andere de Hoge Raad dat de uitbreiding naar strafzaken nodig is.

Een rechterlijke beslissing (vonnis of arrest) is het product van een gerechtelijke procedure (burgerrechtelijk of strafrechtelijk). Dit product is voor alle procespartijen van wezenlijk belang en kan zeer ingrijpende gevolgen hebben o.a. op het familiale en financieel vlak (vrijheidsberoving, betalen/ontvangen van onderhoudsgeld, zware schadevergoeding, enz.) Het is dan ook essentieel dat elke procespartij kennis krijgt, al dan niet via de advocaat, niet enkel van de beslissing, maar ook van de motieven die tot die beslissing hebben geleid. Aan elke procespartij moet dan ook kennis worden gegeven van de inhoud van het vonnis of het arrest en dit ambtshalve. Hierbij mag geen onderscheid worden gemaakt of het nu gaat om een burgerlijk dan wel om een strafrechtelijk vonnis of arrest.

Behoudens de uitspraak op de terechtzitting, is dit thans niet het geval. In burgerlijke zaken voorziet artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek in een te beperkte kennisgeving. Op strafrechtelijk gebied is er zelfs geen expliciete wettelijke kennisgeving voorzien en dienen de partijen, wanneer zij niet op de uitspraak aanwezig waren, zelf initiatieven te nemen om de uitspraak te kennen door contact op te nemen met de correctionele griffie. Aan de huidige beperkte wettelijke regeling van kennisgeving van rechterlijke beslissingen dient dan ook dringend te worden verholpen.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

En avril 2010, la commission de modernisation de l'Ordre judiciaire a transmis, au ministre de la Justice et aux autorités politiques, une proposition relative à la notification des jugements et arrêts définitifs rendus en matière civile et pénale. Aujourd'hui, la loi prévoit uniquement en matière civile que, dans les huit jours du prononcé, la décision définitive est adressée, sous simple courrier, à chacune des parties ou, le cas échéant, à leurs avocats. En matière pénale, les parties elles-mêmes doivent en prendre l'initiative, en s'adressant au greffe correctionnel.

Dans sa recommandation du 22 septembre 2011, le Conseil supérieur de la Justice a indiqué qu'il serait utile d'élargir les dispositions de l'article 792 du Code judiciaire aux décisions pénales.

Nous estimons, à l'instar de la commission, qu'il faut s'atteler d'urgence à une modernisation de la notification des décisions judiciaires et nous nous rallions notamment à l'avis du Conseil supérieur, qui considère que l'élargissement aux décisions pénales est indispensable.

Une décision de justice (jugement ou arrêt) est le produit d'une procédure judiciaire (civile ou pénale). Ce produit revêt une importance capitale pour l'ensemble des parties à la cause, et il peut avoir des conséquences drastiques, notamment sur le plan familial et financier (privation de liberté, paiement/perception d'une pension alimentaire, dommages et intérêts élevés, etc.). Il est dès lors essentiel que chaque partie au procès soit mise au courant — par l'intermédiaire ou non de son avocat — non seulement de la décision, mais aussi des motifs qui la sous-tendent. Chaque partie au procès doit donc être informée d'office du contenu du jugement ou de l'arrêt, sans qu'une distinction puisse être opérée à cet égard entre les jugements et arrêts rendus au civil ou au pénal.

Ce n'est pas le cas aujourd'hui, sauf pour ce qui est du prononcé de la décision à l'audience. La notification prévue en matière civile par l'article 792 du Code judiciaire est trop limitée. Par ailleurs, aucune notification légale n'est même prévue pour les décisions rendues au pénal, ce qui contraint les parties qui n'étaient pas présentes au moment du prononcé à prendre elles-mêmes l'initiative en contactant le greffe correctionnel. Il s'impose dès lors de modifier d'urgence la réglementation légale limitée en matière de notification des décisions judiciaires.

Bij het zoeken naar en het uitwerken van een oplossing van de gestelde problematiek dient men enerzijds rekening te houden met de evolutie van informatie- en communicatietechnologie — en voorzien in de kennisgeving van vonnissen en arresten langs elektronische weg —, maar anderzijds ook met het feit dat nog altijd niet iedere burger via de elektronische weg bereikbaar is. Er dient dan ook naar een oplossing te worden gezocht waarbij elke betrokken partij kan worden bereikt en kennis krijgt, niet enkel van de uitspraak, doch ook van de volledige motivering van het vonnis of het arrest.

De realisatie van dit voorstel zal ontegensprekelijk een belangrijke positieve vooruitgang zijn voor de rechtsonderhorige.

Voor burgerlijke vonnissen en arresten voorziet het huidige artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals al vermeld, in een beperkte kennisgeving, meer bepaald “Binnen acht dagen na de uitspraak van het vonnis zendt de griffier bij gewone brief een niet ondertekend afschrift van het vonnis aan elke partij, of, in voorkomend geval, aan hun advocaten.”

Bij aanvaarding van het voorstel tot wijziging van artikel 792 zullen de vonnissen aan de advocaten steeds via elektronische weg worden overgezonden. Aan de partijen worden dan de vonnissen via elektronische weg overgezonden, tenzij dit onmogelijk is. Dit laatste wordt geschat op maximaal 40 %.

De voorgestelde wijziging van artikel 792 op burgerlijk gebied, is in vergelijking met de thans bestaande regeling, kosten- en tijdsbesparend (er dienen o.a. minder vonnissen met de post te worden verstuurd, alsook minder kopieën te worden gemaakt).

Gezien strafrechtelijke vonnissen en arresten thans niet ambtshalve ter kennis gebracht worden, zal de voorgestelde kosteloze kennisgeving een nieuwe wijze van werken met zich brengen.

Hierbij dient rekening te worden gehouden met het feit dat de griffie minder lastig zal worden gevallen met vragen (al dan niet telefonisch) of er een uitspraak is en, in dat geval, de inhoud hiervan. Dit zal enigszins het bijkomende werk van het kopiëren en het versturen van eindvonnissen en arresten verminderen. Men mag trouwens niet vergeten dat ook nu regelmatig een kopie wordt gevraagd van het vonnis of arrest, zodat ook het bijkomende werk van kopiëren eerder beperkt zal zijn.

Om de bijkomende kostprijs te kunnen ramen met betrekking tot het kopiëren en verzenden van

Dans la recherche et l'élaboration d'une solution à cette problématique, il conviendra de tenir compte de l'évolution des technologies de l'information et de la communication — et donc de prévoir la notification électronique des jugements et arrêts —, mais également du fait que tous les citoyens se sont pas encore joignables par la voie électronique. Il faudra dès lors chercher une solution permettant d'atteindre toutes les parties concernées et de les informer non seulement de la décision, mais aussi de l'ensemble des motifs qui sous-tendent le jugement ou l'arrêt.

La réalisation de la présente proposition de loi constituera incontestablement une avancée importante pour le justiciable.

Ainsi qu'il a été précisé ci-dessus, l'actuel article 792 du Code judiciaire prévoit une notification limitée pour les jugements et arrêts rendus en matière civile: “Dans les huit jours de la prononciation du jugement, le greffier adresse, sous simple lettre, à chacune des parties ou, le cas échéant, à leurs avocats, une copie non signée du jugement.”

Si la proposition de modification de l'article 792 est acceptée, les jugements seront toujours transmis par voie électronique aux avocats. Ils seront communiqués de la même façon aux parties, à moins que cela soit impossible. Cette hypothèse devrait se présenter dans 40 % des cas maximum.

La modification proposée de l'article 792 en matière civile permettra de réaliser des économies et un gain de temps par rapport à la réglementation actuelle (il faudra notamment envoyer moins de jugements par la poste et réaliser moins de copies).

Étant donné qu'à l'heure actuelle, les jugements et arrêts répressifs ne sont pas communiqués d'office, la notification gratuite proposée entraînera une nouvelle façon de faire.

Grâce à ce système, le greffe sera moins sollicité (par téléphone, notamment) par les personnes qui souhaitent savoir si une décision a été rendue et, dans l'affirmative, quel en est le contenu. La nouvelle réglementation permettra de réduire quelque peu la charge de travail supplémentaire liée aux copies et à l'envoi de jugements définitifs et d'arrêts. Il ne faut du reste pas perdre de vue qu'à l'heure actuelle également, une copie du jugement ou de l'arrêt est régulièrement demandée. La charge de travail supplémentaire liée à la réalisation de copies sera donc dorénavant plutôt limitée, elle aussi.

Pour pouvoir évaluer le coût supplémentaire lié à la copie et à l'envoi des décisions pénales, ne fût-ce que

strafrechtelijke beslissingen, alleen al voor het aantal eindbeslissingen, is het belangrijk om het gemiddelde aantal eindvonnissen en arresten op een jaar te kennen.

Op basis van de statistische gegevens komende van het Vast Bureau Statistiek Werklastmeting (VBSW), kan voor 2009 het aantal strafrechtelijke eindvonnis en arresten op 350 000 worden geraamd (hierin zijn alle eindbeslissingen van de politierechtbanken begrepen, welke op meer dan 200 000 dienen te worden geraamd).

Hierbij is het belangrijk de verhouding te kennen tussen het aantal strafvonnissen en arresten dat met gewone post moet worden verzonden en het aantal dat naar het elektronische adres moet worden verstuurd. Deze verhouding kan worden geraamd op 60 % via elektronische weg en 40 % via de post of fax.

Van de geraamde 350 000 strafvonnissen en arresten voor het jaar 2009 zouden er aldus 40 % of 140 000 via de post of fax dienen te worden verzonden.

De eventueel budgettaire impact van dit voorstel zal beperkt zijn.

Door de automatische verzending zullen, zoals gezegd, de griffiediensten minder worden lastig gevallen met vragen, met heel wat tijdswinst voor gevolg. Thans dienen partijen een griffierecht te betalen wanneer zij een kopie van een strafvonnis vragen; volgens inlichtingen ingewonnen op de correctionele griffie dient het aantal van dergelijke aanvragen te worden geschat tussen de 20 % à 25 % van de uitgesproken correctionele vonnissen.

De werkingskosten zullen niet toenemen door de voorgestelde vernieuwing. Minder vonnissen zullen moeten worden gekopieerd en verzonden dan dit vandaag het geval is; aldus zijn er minder kosten verbonden aan het kopiëren en het verzenden en wordt er bespaard op apparaten, papier, toner, briefomslagen en postzegels.

Er blijven hoe dan ook de kosten verbonden aan de verzending van 40 % van de strafrechtelijke vonnissen en arresten, meer bepaald ongeveer 140 000 vonnissen en arresten kunnen vatbaar zijn voor verzending via de post.

Wetstechnisch wordt artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek zodanig gewijzigd dat voortaan de vonnissen en arresten in principe elektronisch bezorgd worden. Voor het geval er geen elektronisch adres bekend is, kan nog steeds verzending per post of fax.

pour le nombre de décisions définitives, il est important de savoir combien de jugements définitifs et d'arrêts sont rendus en moyenne chaque année.

Sur la base des statistiques émanant du Bureau permanent Statistiques et Mesure de la charge de travail (BPSM), l'on peut estimer que le nombre de jugements définitifs et d'arrêts en matière pénale s'élevait à 350 000 en 2009 (ce nombre englobe toutes les décisions définitives des tribunaux de police, qui sont estimées à plus de 200 000).

À cet égard, il importe de connaître la proportion entre le nombre de jugements et d'arrêts pénaux qui doivent être envoyés par courrier ordinaire, et le nombre qui doit être envoyé à l'adresse électronique. Cette proportion peut être estimée à 60 % par courrier électronique contre 40 % par courrier ordinaire ou télécopie.

Ainsi, sur les 350 000 jugements et arrêts pénaux estimés pour l'année 2009, 140 000, soit 40 %, devraient être envoyés par courrier ou télécopie.

L'éventuelle incidence budgétaire de la présente proposition sera limitée.

Grâce à l'envoi automatique, les services du greffe seront, comme il a été expliqué, moins assaillis de demandes, ce qui leur fera gagner un temps précieux. Aujourd'hui, les parties sont tenues de payer un droit de greffe lorsqu'elles demandent une copie d'un jugement pénal: selon les données collectées auprès du greffe correctionnel, ces demandes représenteraient entre 20 et 25 % des décisions prononcées par les juridictions correctionnelles.

L'innovation proposée n'aura pas pour effet d'augmenter les frais de fonctionnement. Le nombre de jugements à copier et à envoyer sera moins important qu'il ne l'est aujourd'hui: ce faisant, les frais relatifs à la copie et à l'envoi vont baisser et une économie sera réalisée sur les appareils, le papier, les cartouches, les enveloppes et les timbres.

En tout état de cause, il restera les frais relatifs à l'envoi de 40 % des jugements et arrêts pénaux, plus particulièrement, soit quelque 140 000 jugements et arrêts susceptibles de faire l'objet d'un envoi par la poste.

Sur le plan légistique, l'article 792 du Code judiciaire est modifié de telle sorte que les jugements et arrêts puissent, en principe, être désormais transmis électroniquement. Lorsqu'il n'y a pas d'adresse électronique connue, l'envoi par courrier ou télécopie reste toujours possible.

Artikel 792 wordt ook uitdrukkelijk van toepassing verklaard op strafzaken.

Voor alle duidelijkheid wordt er uiteraard gebruik gemaakt van de begrippen zoals zij voorkomen in het Gerechtelijk Wetboek. In de zin van artikel 19 van het Gerechtelijk Wetboek zijn vonnissen de beslissingen van rechtbanken. In de zin van artikel 22 van het Gerechtelijk Wetboek zijn beslissingen van gerechtshoven, arresten. Ook de begrippen betekening en kennisgeving hebben in het Gerechtelijk Wetboek een vaste betekenis. Het artikel 32 van het Gerechtelijk Wetboek verstaat onder betekening de afgifte van een afschrift van de akte bij deurwaardersexploot. Hetzelfde artikel verstaat onder kennisgeving de toezending van een akte van rechtspleging in origineel of in afschrift langs de post of, in de gevallen die de wet bepaalt, in de vormen die deze voorschrijft.

Het tweede, derde en vierde lid van het huidige artikel 792 blijven inhoudelijk ongewijzigd en zullen paragraaf 2 vormen. Wel moeten enkele verwijzingen worden aangepast.

Sabien LAHAYE-BATTHEU (Open Vld)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Egbert LACHAERT (Open Vld)

L'article 792 est également rendu expressément applicable en matière pénale.

Pour toute clarté, les notions que nous utilisons sont bien évidemment celles qui figurent dans le Code judiciaire. Au sens de l'article 19 dudit Code, les jugements sont les décisions rendues par les tribunaux. Au sens de l'article 22 du même Code, les décisions des cours sont intitulées arrêts. De même, des notions telles que la signification et la notification ont, dans le Code judiciaire, une signification constante. Le terme 'signification' désigne, au sens de l'article 32 du même Code, la remise d'une copie de l'acte par exploit d'huissier de justice. Le même article définit la notification comme l'envoi d'un acte de procédure en original ou en copie par les services postaux ou, dans les cas prévus par la loi, selon les formes qu'elle prescrit.

Les alinéas 2, 3 et 4 de l'actuel article 792 restent inchangés quant au fond et constitueront le paragraphe 2. Il y a toutefois lieu de modifier quelques renvois.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen als volgt

“§ 1. “Binnen twee dagen na de uitspraak van het vonnis of het arrest zendt de griffier, bij elektronische post aan het opgegeven elektronische adres, een niet ondertekend afschrift van het vonnis of het arrest aan elke partij of, in voorkomend geval, aan hun advocaat. Bij gebreke aan een elektronisch adres zendt de griffier binnen twee dagen een niet ondertekend afschrift van het vonnis of het arrest bij gewone post of fax naar de desbetreffende partij of, in voorkomend geval, aan hun advocaat. De verzendingen zijn kosteloos. Dit artikel heeft betrekking op zowel de beslissingen op burgerlijk gebied als op strafgebied.

De kennisgeving, als bedoeld in het eerste lid, gebeurt ook aan de versteklatende partij.

De kennisgeving, als bedoeld in het eerste lid, heeft geen impact op de aanvang en het verloop van de wettelijk bepaalde beroepstermijnen en beroepsprocedures.

§ 2. In afwijking van paragraaf 1, voor de zaken opgesomd in artikel 704, § 2, alsook inzake adoptie, brengt de griffier binnen acht dagen bij gerechtsbrief het vonnis ter kennis van de partijen.

Op straffe van nietigheid vermeldt deze kennisgeving de rechtsmiddelen, de termijn binnen welke dit verhaal moet worden ingesteld evenals de benaming en het adres van de rechtsmacht die bevoegd is om er kennis van te nemen.

In de gevallen, bepaald in het tweede lid, zendt de griffier een niet-ondertekend afschrift van het vonnis, in voorkomend geval, aan de advocaten van de partijen of aan de afgevaardigden bedoeld in artikel 728, § 3.”

25 november 2014

Sabien LAHAYE-BATTHEU (Open Vld)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Egbert LACHAERT (Open Vld)

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

L'article 792 du Code judiciaire est remplacé par ce qui suit:

“§ 1er. “Dans les deux jours de la prononciation du jugement ou de l'arrêt, le greffier envoie, par courrier électronique à l'adresse électronique communiquée, à chacune des parties ou, le cas échéant, à leur avocat, une copie non signée du jugement ou de l'arrêt. À défaut d'adresse électronique, le greffier envoie dans les deux jours, par courrier ordinaire ou par fax, aux parties concernées ou, le cas échéant, à leur avocat, une copie non signée du jugement ou de l'arrêt. Les envois sont gratuits. Le présent article concerne tant les décisions rendues en matière civile que celles rendues en matière pénale.

La notification visée à l'alinéa 1er est également faite à la partie défaillante.

La notification visée à l'alinéa 1er n'a aucun impact sur le point de départ ni sur le déroulement des délais et procédures de recours prévus par la loi.

§ 2. Par dérogation au § 1er, dans les matières énumérées à l'article 704, § 2, ainsi qu'en matière d'adoption, le greffier notifie le jugement aux parties par pli judiciaire adressé dans les huit jours.

À peine de nullité, cette notification fait mention des voies de recours, du délai dans lequel ce ou ces recours doivent être introduits ainsi que de la dénomination et de l'adresse de la juridiction compétente pour en connaître.

Dans les cas visés à l'alinéa 2, le greffier adresse, le cas échéant, une copie non signée du jugement aux avocats des parties ou aux délégués visés à l'article 728, § 3.”

25 novembre 2014

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

20 april 2015

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
wat de kennisgeving van vonnissen
en arresten betreft**

ADVIES VAN HET REKENHOF

Zie:

Doc 54 **0760/ (2014/2015):**

001: Wetsvoorstel van de dames Lahaye-Battheu en Carina Van Cauter
en de heer Egbert Lachaert.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

20 avril 2015

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code judiciaire
en ce qui concerne la notification
des jugements et arrêts**

AVIS DE LA COUR DES COMPTES

Voir:

Doc 54 **0760/ (2014/2015)**

001: Proposition de loi de Mmes Lahaye-Battheu et Carina Van Cauter
et M. Egbert Lachaert.

1655

**Budgettaire impact van de wetsvoorstellen
(DOC 54 0137/001, DOC 54 0199/001 en
DOC 54 0760/001) die de kennisgeving beogen van een
afschrift van definitieve strafrechtelijke en burgerlijke
vonnissen en arresten**

**Goedgekeurd in de algemene vergadering
van 8 april 2015**

1. Vraag om advies

Bij zijn schrijven van 21 januari 2015 heeft de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers het Rekenhof een vraag om advies overgezonden die de commissie Justitie van de Kamer van volksvertegenwoordigers formuleerde op 15 januari 2015. Die aanvraag, ingediend krachtens artikel 79, eerste lid, van het reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers, beoogt van het Rekenhof een raming te verkrijgen van de nieuwe uitgaven of van de daling van ontvangsten die de goedkeuring van drie wetsvoorstellen met zich zou meebrengen.

De voornoemde wetsvoorstellen zijn de volgende.

Het **eerste voorstel (DOC 54 0137/001)** werd ingediend op 25 augustus 2014 door de dames Ö. Özen en F. Winckel en de heer É. Massin, tot wijziging, wat de mededeling van de strafrechtelijke beslissing betreft, van de artikelen 163, 176, 195 en 211 van het Wetboek van strafvordering. Het beoogt vooral in een systematische kennisgeving te voorzien via e-mail of, bij ontstentenis, bij gewone brief, van een niet ondertekend afschrift van het strafrechtelijk vonnis, aan elk van de partijen of, in voorkomend geval, aan hun advocaten, binnen acht dagen na de uitspraak van het vonnis. De voorgestelde wijziging betreft zowel de politierechtbanken als de correctionele rechtbanken.

Het **tweede voorstel (DOC 54 0199/001)** werd ingediend op 1 september 2014 door de heer Ch. Brotcorne, tot wijziging van de in het Wetboek van strafvordering vervatte bepalingen betreffende de kennisgeving van strafrechtelijke beslissingen. Het heeft als belangrijkste doel in het Wetboek van strafvordering nieuwe artikelen 164 en 195ter in te voegen, teneinde te voorzien in de mededeling bij gewone brief van een niet ondertekend afschrift van het vonnis, binnen drie dagen nadat het werd uitgesproken, aan elke partij en, in voorkomend geval, aan hun advocaten. De voorgestelde wijziging betreft zowel de politierechtbanken als de correctionele rechtbanken.

Het **derde voorstel (DOC 54 0760/001)** werd ingediend op 9 januari 2015 door de dames S. Lahaye-Battheu en C. Van Cauter en de heer E. Lachaert, tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de kennisgeving van vonnissen en arresten betreft. Het beoogt artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen, dat momenteel wordt toegepast bij vonnissen en arresten die worden uitgesproken in burgerlijke zaken, teneinde het toepassingsgebied ervan uit te breiden naar de uitspraken die worden gedaan in strafzaken. Zowel voor burgerlijke zaken als voor strafzaken voorziet het wetsvoorstel in het volgende:

— een kortere termijn (binnen twee werkdagen na de uitspraak van het vonnis of arrest, in plaats van de huidige

**Impact budgétaire des propositions de loi
(DOC 54 0137/001, DOC 54 0199/001 et
DOC 54 0760/001) visant à la communication d'une
copie des jugements et arrêts définitifs rendus en
matière pénale et civile**

**Adopté en assemblée générale
du 15 avril 2015**

1. Demande d'avis

Dans une lettre datée du 21 janvier 2015, le président de la Chambre des représentants a transmis à la Cour des comptes une demande d'avis formulée le 15 janvier 2015 par la Commission de la Justice de la Chambre des représentants. Cette demande, introduite en vertu de l'article 79, alinéa 1er, du Règlement de la Chambre des représentants, vise à obtenir de la Cour des comptes une estimation des dépenses nouvelles ou de la diminution des recettes qu'engendrerait l'adoption de trois propositions de loi.

Les propositions de la loi susvisées sont les suivantes.

La **première proposition (DOC 54 0137/001)** a été déposée le 25 août 2014 par Mmes Ö. Özen et F. Winckel et M. É. Massin, modifiant, en ce qui concerne la communication de la décision pénale, les articles 163, 176, 195 et 211 du Code d'instruction criminelle. Elle vise principalement à prévoir la communication systématique, par courriel ou à défaut par lettre simple, d'une copie non signée d'un jugement en matière pénale, à chacune des parties ou, le cas échéant, à leurs avocats, dans les huit jours de la prononciation du jugement. La modification proposée concerne à la fois les tribunaux de police et les tribunaux correctionnels.

La **deuxième proposition (DOC 54 0199/001)** a été déposée le 1er septembre 2014 par M. Ch. Brotcorne, modifiant les dispositions du Code d'instruction criminelle en ce qui concerne la communication des décisions pénales. Elle a pour principal objectif d'insérer dans le Code d'instruction criminelle de nouveaux articles 164 et 195ter, afin de prévoir la communication, sous simple lettre, d'une copie non signée du jugement, dans les trois jours de la prononciation de celui-ci, à chacune des parties et, le cas échéant, à leurs avocats. La modification proposée concerne à la fois les tribunaux de police et les tribunaux correctionnels.

La **troisième proposition (DOC 54 0760/001)** a été déposée le 9 janvier 2015 par Mmes S. Lahaye-Battheu et C. Van Cauter et M. E. Lachaert, modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la notification des jugements et arrêts. Elle vise à modifier l'article 792 du Code judiciaire, appliqué actuellement pour les jugements et arrêts rendus en matière civile, afin d'élargir son champ d'application aux décisions rendues en matière pénale. Pour les deux matières civile et pénale, la proposition de loi prévoit:

— un délai plus restreint (dans les deux jours ouvrables de la prononciation du jugement ou de l'arrêt, contre huit

acht) voor de kennisgeving van een afschrift aan elke partij of, in voorkomend geval, aan hun advocaten;

— de kennisgeving van dat afschrift via e-mail of, bij ontstentenis van een elektronisch adres op naam van de bestemmingen, bij gewone brief of per fax.

Gelet op het feit dat de drie wetsvoorstellen eenzelfde doel nastreven en hun belangrijkste toepassingsgebied hetzelfde is, i.e. de vonnissen en arresten die worden uitgesproken in strafzaken, formuleert het Rekenhof één enkel advies met betrekking tot voornoemde voorstellen.

Dat advies is gebaseerd op de ruimste hypothese, dat wil zeggen de verplichting om gerechtelijke eindbeslissingen (vonnis of arrest) die worden genomen in burgerlijke zaken of strafzaken, systematisch mee te delen aan de partijen of, in voorkomend geval, aan hun advocaten, en dat zoveel mogelijk via e-mail of, bij ontstentenis, per brief.

2. Context

a. Huidige situatie

In 2013 bedroeg het aantal vonnissen dat werd uitgesproken door de rechtbanken van eerste aanleg 201.763, waarvan 50.849 in strafzaken (met inbegrip van de uitspraken die in hoger beroep werden gedaan na uitspraken van politierechtbanken) en 150.914 in burgerlijke zaken (waarvan 21.873 in jeugdzaken)¹. Datzelfde jaar werden door de politierechtbanken 261.762 vonnissen uitgesproken in strafzaken. Wat de hoven van beroep betreft, werden 6.710 arresten uitgesproken in correctionele en sociale zaken.

In burgerlijke zaken verplicht de toepassing van de huidige versie van artikel 792 tot een systematische en gratis kennisgeving van een niet ondertekend afschrift van de vonnissen en arresten, bij gewone brief, aan elk van de partijen of, in voorkomend geval, aan hun advocaten.

In strafzaken wordt de kennisgeving van niet ondertekende afschriften van vonnissen en arresten uitgevoerd op aanvraag en in ruil voor griffierecht, overeenkomstig artikel 268, 3°, van het Wetboek van 30 november 1939 der registratie-, hypotheek- en griffierechten. Het tarief hiervan wordt bepaald bij Titel III: Griffierecht, van voornoemd wetboek. De tarieven werden laatst bijgewerkt in juli 2012.

b. Toepassing van artikel 792: advies van de Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde en van de Hoge Raad voor de Justitie

De aan het Rekenhof overgezonden wetsvoorstellen liggen in de lijn van de denkoefening die de voorbije jaren

¹ Justitieplan 2015. Een efficiëntere justitie voor meer rechtvaardigheid.

actuellement) pour communiquer une copie à chacune des parties ou, le cas échéant, à leurs avocats;

— la communication de cette copie par courrier électronique ou, à défaut d'adresse électronique dans le chef des destinataires, par courrier ordinaire ou par fax.

Considérant que les trois propositions de loi poursuivent le même objectif et ont un champ d'application principal commun, à savoir les jugements et arrêts rendus en matière pénale, la Cour des comptes formule un avis unique à l'égard desdites propositions.

Cet avis est basé sur l'hypothèse la plus étendue, à savoir, l'obligation de notifier systématiquement les décisions judiciaires définitives (jugement ou arrêt) rendues en matière civile et pénale, autant que possible par courriel ou, à défaut, par courrier, aux parties ou, le cas échéant, à leurs avocats.

2. Contexte

a. Situation actuelle

En 2013, le nombre de jugements prononcés par les tribunaux de première instance s'élève à 201.763, dont 50.849 en matière pénale (en ce compris les décisions rendues en appel des décisions des tribunaux de police) et 150.914 en matière civile (dont 21.873 pour les affaires jeunesse)¹. La même année, les jugements des tribunaux de police en matière pénale étaient de 261.762. Quant aux cours d'appel, elles ont rendu 6.710 arrêts dans les matières correctionnelles et sociales.

En matière civile, l'application de la version actuelle de l'article 792 impose une communication systématique et gratuite d'une copie non signée des jugements et arrêts, par courrier simple, à chacune des parties ou, le cas échéant, à leurs avocats.

En matière pénale, la délivrance de copies non signées des jugements et arrêts s'effectue sur demande et en contrepartie d'un droit de greffe, conformément à l'article 268, 3°, du Code du 30 novembre 1939 des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe. Le tarif de cette opération est fixé par le Titre III Droit de greffe dudit code. La dernière actualisation des tarifs a eu lieu en juillet 2012.

b. Application de l'article 792: avis de la Commission de modernisation de l'ordre judiciaire et du Conseil supérieur de la justice

Les propositions de loi transmises à la Cour des comptes s'inscrivent dans la réflexion menée ces dernières années

¹ Plan Justice 2015. Une plus grande efficacité pour une meilleure justice.

wordt gemaakt betreffende de toegang van justitiabelen tot rechterlijke beslissingen² die hen aangaan, bijvoorbeeld voor hun tenuitvoerlegging of om beroep aan te tekenen binnen de door de wet gestelde termijnen. Ze volgen ook op de verschillende beschouwingen omtrent het toepassingsgebied van artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek en zijn uitvoering bij de griffies.

Voornoemd artikel bepaalt het volgende: *“Binnen acht dagen na de uitspraak van het vonnis zendt de griffier bij gewone brief een niet ondertekend afschrift van het vonnis, aan elke partij, of, in voorkomend geval, aan hun advocaten”*.

In april 2010 publiceerde de Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde een advies betreffende de kennisgeving van rechterlijke beslissingen en de toepassing van artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek³. Ze stelde vast dat wat strafzaken betrof, er in geen enkele wettelijke kennisgeving van de vonnissen was voorzien. De belanghebbenden bij een proces die niet aanwezig waren bij de uitspraak van het vonnis moeten zelf contact opnemen met de griffie van de correctionele rechtbank om kennis te nemen van het vonnis.

De Commissie had een voorstel geformuleerd betreffende de kennisgeving van de definitieve vonnissen en arresten in burgerlijke en strafrechtelijke zaken, dat voorzag in systematische en gratis kennisgeving, bij voorkeur via e-mail, aan elk van de partijen en, in voorkomend geval, aan hun advocaten. In dat advies meent de Commissie dat de eventuele budgettaire impact van dat voorstel beperkt zou zijn, zonder evenwel de becijferde argumenten te vermelden die aan de basis liggen van haar conclusie.

In haar Aanbeveling⁴ van 22 september 2011 inzake de toepassing van artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek, had de Hoge Raad voor de Justitie benadrukt dat sommige griffies in burgerlijke zaken zich niet houden aan artikel 792, dat voorziet in de systematische en gratis kennisgeving van een niet ondertekend afschrift van gerechtelijke beslissingen. Die griffies baseren zich op drie ministeriële omzendbrieven (24/12/1968, 31/08/1971 en 13/09/1973) die het toepassingsgebied van artikel 792 beperken om budgettaire redenen en om de organisatie van het werk te optimaliseren. De Raad meende dat artikel 792 (voortgekomen uit de gerechtelijke hervorming van 1964) van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing is op alle goedgekeurde rechterlijke eindbeslissingen aangaande burgerlijke zaken.

² Gedefinieerd als de “eindbeslissingen waarbij de rechtsmacht van de rechter is uitgeput, behoudens de rechtsmiddelen [die] bij wet zijn bepaald”. Cf. “Kennisgeving rechterlijke beslissingen”, Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde, april 2010, p. 4.

³ Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde, “Kennisgeving rechterlijke beslissingen”, april 2010. Te raadplegen op het volgende adres: http://www.moniteur.be/_tridion/cmro-cmoj/doc/Kennisgeving_rechterlijke_beslissingen.pdf

⁴ Hoge Raad voor de Justitie, “Aanbeveling nr. 1 van 22 september 2011 inzake de toepassing van artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek”. Te raadplegen op het volgende adres: <http://www.csj.be/fr/content/recommandation-relative-lapplication-de-larticle-792-du-code-judiciaire>

quant à l'accès des justiciables aux décisions judiciaires² qui les concernent, par exemple en vue de leur mise à exécution ou de l'introduction d'un recours dans les délais légaux. Elles font également suite aux différentes considérations portées à l'égard du champ d'application de l'article 792 du Code Judiciaire et de sa mise en œuvre au sein des greffes.

Ledit article prévoit que *“Dans les huit jours de la prononciation du jugement, le greffier adresse, sous simple lettre, à chacune des parties ou, le cas échéant, à leurs avocats, une copie non signée du jugement”*.

En avril 2010, la Commission de modernisation de l'ordre judiciaire a publié un avis concernant la notification des décisions judiciaires et l'application de l'article 792 du Code judiciaire³. Elle constatait qu'en matière pénale, aucune notification légale des jugements n'était prévue. Les parties prenantes d'un procès qui n'étaient pas présentes lors du prononcé du jugement doivent elles-mêmes contacter le greffe du tribunal correctionnel afin de prendre connaissance du jugement.

La Commission avait formulé une proposition relative à la notification des jugements et arrêts définitifs en matière civile et pénale prévoyant la communication systématique et gratuite, de préférence par courrier électronique, à chacune des parties et, le cas échéant, à leurs avocats. Dans cet avis, la commission estime que l'éventuel impact budgétaire de cette proposition serait limité, sans toutefois mentionner les arguments chiffrés qui sous-tendent sa conclusion.

Dans sa Recommandation⁴ du 22 septembre 2011 relative à l'application de l'article 792 du Code judiciaire, le Conseil supérieur de la justice avait souligné qu'en matière civile, certains greffes ne respectent pas l'article 792 prévoyant la communication systématique gratuite d'une copie non signée des décisions judiciaires. Ces greffes se basent sur trois circulaires ministérielles (24/12/1968, 31/08/1971 et 13/09/1973) qui limitent le champ d'application de l'article 792 en raison de considérations budgétaires et en vue de rationaliser l'organisation du travail. Le Conseil a estimé que l'article 792 (issu de la réforme judiciaire de 1964) du Code judiciaire s'applique à toutes les décisions de justice définitives adoptées en matière civile.

² Définies comme les “décisions définitives qui épuisent la juridiction du juge, sauf les recours prévus par la loi”. Cf. “Notification des décisions judiciaires”, Commission de modernisation de l'ordre judiciaire, avril 2010, p. 4.

³ Commission de modernisation de l'ordre judiciaire, “Notification des décisions judiciaires”, avril 2010. Consultable à l'adresse suivante: http://www.moniteur.be/_tridion/cmro-cmoj/doc/notification_des_decisions_judiciaires_2010_FR.pdf

⁴ Conseil supérieur de la Justice, “Recommandation n° 1 du 22 septembre 2011 relative à l'application de l'article 792 du code judiciaire”. Consultable à l'adresse suivante: <http://www.csj.be/fr/content/recommandation-relative-lapplication-de-larticle-792-du-code-judiciaire>

Dientengevolge heeft hij aanbevolen de werklust te evalueren evenals de materiële investering die de strikte toepassing van artikel 792 zou inhouden voor de burgerlijke rechtbanken, teneinde de griffies de menselijke en materiële middelen te geven die nodig zijn voor de eerbiediging de wettelijke voorschriften.

De Hoge Raad voor de Justitie achtte het eveneens nuttig erover na te denken om het toepassingsgebied van artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek uit te breiden tot de beslissingen aangaande strafzaken.

3. Budgettaire impact

a. Budgettaire gegevens

De ontvangsten in het raam van griffierechten worden geregistreerd onder artikel 36.90.01 (griffierechten) van Hoofdstuk 18 - FOD Financiën *“Administratie van de BTW, de registratie en de domeinen”* van de rijksmiddelenbegroting. De ontvangsten van 2013 voor dat artikel bedroegen 37,16 miljoen euro⁵. Dat budget omvat evenwel alle griffierechten en niet enkel de ontvangsten uit uitreikingen op aanvraag en tegen vergoeding van niet ondertekende afschriften van vonnissen en arresten aangaande strafzaken. Die laatste kunnen niet worden afgezonderd op basis van de boekhoudkundige en budgettaire gegevens.

Binnen de algemene uitgavenbegroting worden de uitgaven in verband met het huren van fotokopieerapparaten en de aankoop van multifunctioneel papier voor de fotokopieerdiensten en druktaken van de gewone rechtbanken, aangerekend onder de begrotingsallocatie *“56 03 12 11 25 kosten voor werking van de diensten voor fotokopie”*, waarvan de vastlegingskredieten in 2014 2,5 miljoen euro bedroegen.

De kosten met betrekking tot postverzendingen van gewone rechtbanken worden aangerekend onder de begrotingsallocatie *“56 02 12 11 01 bestendige uitgaven voor de aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten”*. De vastgelegde begrotingskredieten waarin in 2014 werd voorzien voor deze uitgaven bedroegen om en bij de 59 miljoen euro.

Op basis van de budgettaire en boekhoudkundige gegevens kunnen de specifieke uitgaven in verband met de kennisgeving van niet ondertekende afschriften van gerechtelijke beslissingen in strafzaken en burgerlijke zaken niet worden bepaald.

Noch het Rekenhof noch de FOD Justitie beschikken over meer gedetailleerde informatie. Om op een enigszins overtuigende manier tot de gevraagde raming te komen, zou een groot aantal factoren in aanmerking moeten worden genomen, zoals het aantal vereiste werken. Sommige van die factoren zijn moeilijk te evalueren, zoals het percentage aangekocht papier dat wordt gebruikt om vonnissen te printen.

Het berekeningsmodel voor de kosten van de gerechtelijke producten, dat de Commissie voor de Modernisering van de

⁵ Artikel 36.90.01 van de rijksmiddelenbegroting.

Il a dès lors recommandé d'évaluer la charge de travail et l'investissement matériel que représenterait pour les juridictions civiles l'application stricte de l'article 792 afin de donner aux greffes les moyens humains et matériels nécessaires au respect du prescrit légal.

Le Conseil supérieur de la justice estimait également utile que l'on songe à étendre l'application de l'article 792 du Code judiciaire aux décisions pénales.

3. Impact budgétaire

a. Données budgétaires

Les recettes relatives aux droits de greffe sont enregistrées sous l'article 36.90.01 (droits de greffe) du Chapitre 18 - SPF Finances *“Administration de la TVA, de l'enregistrement et des domaines”* du budget des voies et moyens. Les recettes réalisées en 2013 pour cet article s'élevaient à 37,16 millions d'euros⁵. Ce budget comprend toutefois tous les droits de greffe et pas uniquement les recettes obtenues suite à la délivrance sur demande et contre rémunération de copies non signées de jugements et arrêts en matière pénale. Ces dernières ne peuvent pas être isolées à partir des données comptables et budgétaires.

Dans le budget général des dépenses, les dépenses liées à la location de photocopieuses et à l'achat de papier multifonctionnel pour les services de photocopies et les tâches d'impression des juridictions ordinaires sont imputées sur l'allocation budgétaire *“56 03 12 11 25 frais de fonctionnement des services de photocopie”*, dont les crédits d'engagement s'élevaient en 2014 à 2,5 millions d'euros.

Les dépenses concernant les frais de poste des juridictions ordinaires sont imputées sur l'allocation budgétaire *“56 02 12 11 01 dépenses permanentes pour achats de biens non durables et de services”*. Les crédits budgétaires en engagement prévus en 2014 pour ces dépenses étaient de l'ordre de 59 millions d'euros.

Les données budgétaires et comptables ne permettent pas de déterminer les dépenses spécifiques relatives à la communication de copies non signées des décisions judiciaires en matières pénales et civiles.

Ni la Cour des comptes, ni le SPF Justice ne disposent de données plus détaillées. Pour procéder à l'estimation demandée de manière tant soit peu convaincante, il y aurait lieu de prendre en compte un grand nombre de facteurs, tels que les heures de travail requises. Certains de ces facteurs sont difficiles à évaluer, tels que, par exemple, le pourcentage du papier acheté utilisé pour l'impression des jugements.

Le modèle de calcul du coût des produits judiciaires, que la Commission de modernisation de l'ordre judiciaire avait

⁵ Article 36.90.01 du budget des Voies et Moyens.

Rechterlijke Orde in februari 2010 had voorgesteld (Justpax – een instrument dat een overzicht biedt op het totaal van de kosten en per gerechtelijk product van het geheel aan vredegerichten en per vredegerecht), is bovendien niet toegepast geweest, noch uitgebreid tot andere domeinen.

Het Rekenhof is evenwel van mening dat het vanaf nu mogelijk is een aantal elementen te onderscheiden die een positieve of negatieve invloed zouden kunnen hebben op de werkingsuitgaven van Justitie.

b. Ontvangsten

De uitbreiding van de systematische en gratis kennisgeving door de griffies van definitieve vonnissen in strafzaken zou een inkomstenderving betekenen voor de rijksmiddelenbegroting. De ontvangsten die voortvloeien uit de griffierechten in het algemeen, zullen immers niet langer de ontvangsten omvatten die momenteel worden geïnd bij de uitreiking van voornoemde documenten.

Op basis van bestaande gegevens en hypothesen over de uitreikingsmodaliteiten van afschriften van vonnissen kan een raming worden gemaakt. Enerzijds bedroeg het aantal vonnissen dat werd uitgesproken door de rechtbanken van eerste aanleg in correctionele zaken 50.849 in 2013⁶. Het griffierecht voor de uitreiking van niet ondertekende afschriften ligt vast op 0,85 euro per bladzijde⁷. Anderzijds, veronderstellende dat het gemiddelde aantal bladzijden per vonnis vijf bedraagt, dat alle vonnissen het voorwerp uitmaken van een vraag om niet ondertekende afschriften en dat twee afschriften worden uitgereikt⁸, zou de raming van het ontvangstenverlies 432.216,5 euro bedragen⁹ voor het luik van de rechtbanken van eerste aanleg.

Wanneer dezelfde hypothesen worden toegepast op de 261.762 vonnissen in strafzaken die werden uitgesproken door de politierechtbanken, en evenwel in aanmerking nemende dat voor vonnissen in het algemeen een enkel afschrift wordt uitgereikt, zou de inkomstenderving 1.112.488,50 euro bedragen¹⁰.

Er moet rekening worden gehouden met het feit dat die bedragen overschat kunnen zijn voor zover een strafrechtelijk vonnis niet systematisch aanleiding geeft tot een vraag om een niet ondertekend afschrift. In haar advies van 2010 had de CMRO het aantal strafrechtelijke vonnissen waarvoor niet ondertekende afschriften werden uitgereikt, geraamd op 20 tot 25 %.

⁶ Bron: Justitieplan gepubliceerd door de minister van Justitie in maart 2015, p. 15. Dat aantal omvat eveneens de uitspraken die in hoger beroep werden gedaan na uitspraken van politierechtbanken.

⁷ Art. 272 van het Wetboek van 30 november 1939 der registratie-, hypotheek- en griffierechten.

⁸ De aantallen bladzijden en afschriften komen overeen met de aantallen die de FOD Justitie heeft afgehouden van de kosten voor vonnissen en arresten in strafzaken die met de post werden verzonden in 2008.

⁹ $(0,85 \times 5) \times 50.849 \times 2$

¹⁰ $(0,85 \times 5) \times 261.762$

proposé en février 2010 (Justpax – outil permettant d'avoir une vue sur le coût total et par produit judiciaire de l'ensemble des justices de paix et par justice de paix), n'a en outre pas été appliqué ni étendu à d'autres domaines.

La Cour des comptes estime toutefois qu'il est dès à présent possible d'identifier un certain nombre d'éléments susceptibles d'avoir une incidence positive ou négative sur les dépenses de fonctionnement de la Justice.

b. Recettes

L'extension de la notification systématique et gratuite par les greffes des jugements définitifs en matière pénale constituerait un manque à gagner pour le budget des voies et moyens. En effet, les recettes issues des droits de greffe en général seront amputées des recettes actuellement perçues lors de la délivrance des documents précités.

Une estimation peut être produite à partir de données existantes et d'hypothèses portant sur les modalités de délivrance des copies de jugements. D'une part, le nombre de jugements prononcés par les tribunaux de première instance en matière correctionnelle s'élevait en 2013 à 50.849⁶. Le droit de greffe pour la délivrance de copies non signées est fixé à 0,85 euro par page⁷. D'autre part, en prenant comme hypothèses que le nombre moyen de pages par jugement est de cinq, que tous les jugements font l'objet d'une demande de copies non signées et que deux copies sont délivrées⁸, l'estimation de la réduction des recettes serait de 432.216,5 euros⁹, pour le volet des tribunaux de première instance.

En appliquant les mêmes hypothèses aux 261.762 jugements en matière pénale rendus par les tribunaux de police et en considérant néanmoins que les jugements font généralement l'objet de la délivrance d'une seule copie, le manque à gagner serait de 1.112.488,50 euros¹⁰.

Il faut considérer que ces montants sont surestimés dans la mesure où un jugement pénal ne donne pas systématiquement lieu à une demande de copie non signée. Dans son avis de 2010, la CMOJ avait estimé qu'environ 20 à 25 % des jugements pénaux faisaient l'objet d'une délivrance de copies non signées.

⁶ Source: Plan Justice publié par le ministre de la Justice en mars 2015, p. 15. Ce nombre comprend également les décisions rendues en appel des décisions des tribunaux de police.

⁷ Art. 272 du Code du 30 novembre 1939 des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe

⁸ Le nombre de pages et de copies sont identiques à ceux retenus par le SPF Justice du coût de l'envoi postal des jugements et arrêts en matière pénale réalisée en 2008.

⁹ $(0,85 \times 5) \times 50.849 \times 2$

¹⁰ $(0,85 \times 5) \times 261.762$

De inkomstenderving op het vlak van ontvangsten voor de toepassing van de wetsvoorstellen zal bijgevolg relatief beperkt zijn in verhouding tot de totale ontvangsten van griffierechten, die 37,16 miljoen euro bedroegen in 2013. Bij uitvoering van het regeringsakkoord voorziet het Justitieplan dat in maart 2015 aan de pers werd voorgesteld overigens in een verhoging van de rolrechten, die zou moeten leiden tot bijkomende ontvangsten die worden geraamd op 20 miljoen euro per jaar.

Het Rekenhof besluit dat het verlies aan ontvangsten dat gepaard gaat met deze hervormingen beperkt zal blijven.

c. Werklast

Het Rekenhof is voorts van oordeel dat rekening moet worden gehouden met de vermindering van de werklast die gepaard gaat met de afwezigheid van kennisgeving van niet ondertekende afschriften in strafzaken. Zo bewijzen vele griffies de partijen de dienst hen telefonisch op de hoogte te stellen van de belangrijkste aspecten van de beslissing, nadat de uitspraak tijdens een zitting heeft plaatsgevonden. Sommige griffies, zeker bij de politierechtbanken, besteden hieraan een niet te verwaarlozen aantal werkuren.

De Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde bevestigt¹¹ dat tijd kan worden gewonnen door een maatregel goed te keuren die tot doel heeft systematisch een afschrift van het strafrechtelijk vonnis op te sturen, voor zover er telefonisch of op andere wijzen minder een beroep zal worden gedaan op de griffiediensten.

Volgens het Rekenhof houdt de systematische kennisgeving van afschriften van eindbeslissingen in strafzaken geen bijkomende werklast in, rekening gehouden met de werkonderbrekingen die de uitreiking van afschriften op aanvraag en de betalingsmodaliteiten van die afschriften met zich meebrengen.

Momenteel beschikken de griffies niet over bankterminals en verloopt de inning van de rechten aan de hand van verschillende modaliteiten die ook een werklast en belangrijke risico's inhouden, gezien het hoge aantal documenten en het vele contant geld dat wordt gehanteerd (door ING uitgegeven griffiebonnen, stortingen op de bankrekening van de rechtbank of betalingen met contant geld aan de boekhouding van de griffie).

d. Uitgaven

Wat uitgaven betreft, zal de systematische kennisgeving van een afschrift van een vonnis of arrest in een strafzaak tot bijkomende kosten leiden ten opzichte van de huidige situatie, waarin de afschriften enkel op aanvraag worden uitgereikt. De omvang van de kosten zal evenwel afhangen van de aard van de kennisgeving: per brief of per e-mail. Een postverzending (kosten voor papier en drukwerk, verzendingskosten en personeel) zal duurder zijn dan een e-mail, zeker wanneer die laatste automatisch verstuurd wordt.

¹¹ Commissie voor de modernisering van de Rechterlijke Orde, "Kennisgeving rechterlijke beslissingen", april 2010, pp. 8-9.

Le manque à gagner en recettes pour l'application des propositions de loi serait donc relativement limité par rapport aux recettes totales des droits de greffe, qui étaient de 37,16 millions d'euros en 2013. Par ailleurs, en exécution de l'accord de gouvernement, le Plan Justice présenté à la presse en mars 2015 prévoit une augmentation des droits de mise au rôle qui devrait générer des recettes supplémentaires estimées à 20 millions d'euros par an.

En conclusion, la Cour estime que la réduction des recettes liée à ces réformes restera limitée.

c. Charge de travail

Par ailleurs, elle considère qu'il y a lieu de prendre en considération la réduction de la charge de travail que constitue l'absence de communication de copies non signées des jugements en matière pénale. C'est ainsi que de nombreux greffes rendent aux parties le service de leur communiquer par téléphone, après l'audience de prononcé, les principaux aspects de la décision. Certains greffes, certainement parmi ceux de police, consacrent à ce service un temps non négligeable.

La Commission de modernisation de l'ordre judiciaire confirme¹¹ que l'adoption d'une mesure visant à envoyer systématiquement une copie du jugement en matière pénale permettra un gain de temps, dans la mesure où les services des greffes seront moins sollicités par des demandes téléphoniques ou autres.

Pour la Cour des comptes, la communication systématique d'une copie des décisions définitives en matière pénale ne constituerait pas une charge de travail supplémentaire, compte tenu des interruptions de travail dues à la délivrance de copies à la demande et aux modalités de paiement de ces copies.

Actuellement, les greffes ne sont pas équipés de terminaux bancaires et la perception des droits repose sur plusieurs modalités qui représentent également une charge de travail et d'importants risques, vu le nombre élevé de manipulations de documents et d'espèces (bons de greffe émis par ING, versements sur le compte bancaire du tribunal ou paiements en espèces à la comptabilité du greffe).

d. Dépenses

En matière de dépenses, la communication systématique d'une copie d'un jugement ou d'un arrêt en matière pénale générera des coûts supplémentaires par rapport à la situation actuelle où les copies ne sont fournies que sur demande. L'ampleur des coûts dépendra toutefois de la nature de l'envoi, postal ou électronique. Un envoi postal (coût en papier, impression, frais de poste et main d'œuvre) sera plus coûteux qu'en envoi électronique, d'autant plus si ce dernier est émis automatiquement.

¹¹ Commission de modernisation de l'ordre judiciaire, "Notification des décisions judiciaires", avril 2010, pp. 8-9.

De veralgemening van het informatica- en internetgebruik in de Belgische huishoudens is zodanig groot dat het moet worden aangemoedigd meer in digitaal formaat te verzenden dan op papier. Volgens de statistieken van de Algemene Directie Statistiek van de FOD Economie "Statbel" had immers 80 % van de Belgische huishoudens bestaande uit minstens één persoon van 16 tot 74 jaar toegang tot het internet in 2013. Bovendien zal een e-mail de voorkeur genieten en ongetwijfeld mogelijk zijn in alle gevallen waarin een justitiabele wordt vertegenwoordigd door een advocaat.

In die context zullen de bijkomende kosten die voortvloeien uit de postverzendingen van vonnissen in strafzaken naar alle waarschijnlijkheid minder bedragen dan de besparingen die een elektronische kennisgeving van de uitspraken in burgerlijke zaken mogelijk zal maken.

De informatisering van de griffies en de verschillende projecten die lopen bij de FOD Justitie liggen in de lijn van de wetsvoorstellen.

De voorzitter van het directiecomité van de FOD Justitie wijst erop dat momenteel nieuwe instrumenten worden overwogen of ontwikkeld die de efficiëntie van de griffies zullen kunnen verhogen, ook al zijn ze nog niet helemaal operationeel:

- Het plan van de minister van Justitie voorziet erin dat de woonplaats van de justitiabele bij zijn of haar advocaat kan worden gelegd, wat het aantal verzendingen zou doen dalen zodra verschillende burgerlijke partijen bijvoorbeeld dezelfde advocaat kiezen.

- De griffies en parketsecretariaten beschikken steeds vaker over multifunctionele printers die ook als scanner kunnen worden gebruikt.

- Voor eind 2016 zouden de rechtbanken van eerste aanleg moeten zijn overgeschakeld van het REA/TPI-systeem op het MaCH-systeem, waarmee het vonnis rechtstreeks in een elektronisch formaat kan worden aangemaakt, in tegenstelling tot met het REA/TPI-systeem.

- Met VAJA, de nieuwe databank voor vonnissen en arresten, zal het mogelijk zijn om onmiddellijk en in elektronisch formaat afschriften van de vonnissen uit te reiken aan de advocaten, zoals dat nu reeds het geval is in het rechtsgebied Antwerpen.

Teneinde het gebruik van elektronische kennisgevingen te bevorderen, zouden de digitale procedures, formulieren en programma's moeten worden aangepast, opdat de e-mailadressen van de partijen kunnen worden verzameld, bewaard en gebruikt. Een volledige automatisering zal eveneens mogelijk worden wanneer MaCH of VAJA operationeel zullen zijn en een automatische kennisgeving zullen omvatten van afschriften van de gevalideerde uitspraken aan de op voorhand geregistreerde bestemmingen.

La généralisation de l'utilisation de l'informatique et de l'internet par les ménages belges est de nature à favoriser plus de transmissions sous format numérique qu'en papier. En effet, selon les statistiques de la direction générale de statistiques du SPF Economie "Statbel", 80 % des ménages belges comptant au moins une personne âgée de 16 à 74 ans étaient en 2013 connectés à Internet. De plus, dans tous les cas où un justiciable est défendu par un avocat, un envoi électronique sera privilégié et sans doute possible.

Dans ce contexte, les dépenses supplémentaires qui découleront des envois postaux de jugements en matière pénale seront très vraisemblablement inférieures aux économies qui seront rendues possibles par une notification électronique des décisions rendues en matière civile.

L'informatisation des greffes et les différents projets qui sont en cours au SPF Justice vont dans le sens des propositions de loi.

Le Président du Comité de direction du SPF Justice relève que de nouveaux outils sont actuellement envisagés ou développés, même s'ils ne sont pas encore pleinement opérationnels, qui pourront augmenter l'efficacité des greffes:

- Le Plan du ministre de la Justice prévoit l'élection de domicile du justiciable chez son avocat, ce qui pourrait réduire le nombre d'envois à réaliser dès lors, par exemple, que plusieurs parties civiles choisiraient le même avocat.

- L'équipement des greffes et des secrétariats de parquet en imprimantes multifonctionnelles capables de numériser est également en voie de généralisation.

- Le basculement des tribunaux de première instance de l'application REA/TPI vers l'application MaCH, qui permet, contrairement à REA/TPI, de générer directement le jugement sous format informatique, devrait être terminé pour la fin de 2016.

- VAJA, la nouvelle banque de données des jugements et arrêts, permettra – et permet déjà dans le ressort d'Anvers – la délivrance immédiate et électronique des copies de jugements aux avocats.

Afin de favoriser une utilisation plus élargie des communications électroniques, les procédures, les formulaires et les logiciels informatiques devraient être adaptés afin de recueillir, conserver et utiliser les adresses électroniques des parties. Une automatisation complète sera également possible quand MaCH ou VAJA seront opérationnels en prévoyant une communication automatique des copies des décisions validées vers les destinataires préalablement enregistrés.

4. Conclusies

Het Rekenhof stelt vast dat de gegevens die nodig zijn voor raming van de budgettaire kosten van de wetsvoorstellen die de kennisgeving beogen van een afschrift van definitieve vonnissen en arresten die werden uitgesproken in strafzaken en burgerlijke zaken (DOC 54 0137/001, DOC 54 0199/001 en DOC 54 0760/001), niet beschikbaar zijn bij de FOD Justitie.

Bijgevolg kan het Rekenhof de commissie Justitie van de Kamer van volksvertegenwoordigers geen gedetailleerde raming bezorgen van de budgettaire impact van de voorstellen. De budgettaire inzet van de verbeteringen bij de dienstverlening aan de rechtsonderhorigen die de wetsvoorstellen omvatten, is echter slechts een aspect van die voorstellen.

Op basis van de elementen die hierboven werden verduidelijkt, meent het Rekenhof evenwel dat het verlies aan ontvangsten zal worden gecompenseerd door een kostendaling en door de productiviteitswinst voor de griffies, onder meer door een systematische kennisgeving van de vonnissen via e-mail, aan de hand van daartoe aangepaste programma's.

Om de kostendaling op een effectieve manier te concretiseren zonder de werklust van de griffies te vergroten, zou het van kracht worden van de verplichting tot kennisgeving aan de partijen van een afschrift van de definitieve vonnissen in strafzaken, in overleg met de FOD Justitie moeten steunen op de veralgemening van en, in voorkomend geval, op de aanpassing van het MaCH- of VAJA-systeem.

4. Conclusions

La Cour des comptes constate que les données nécessaires à l'estimation du coût budgétaire des propositions de loi (DOC 54 0137/001, DOC 54 0199/001 et DOC 54 0760/001), visant à la communication d'une copie des jugements et arrêts définitifs rendus en matière pénale et civile, ne sont pas disponibles au sein du SPF Justice.

En conséquence, la Cour des comptes ne peut fournir à la Commission de la Justice de la Chambre des représentants une estimation précise de l'impact budgétaire de ces propositions. Les enjeux budgétaires des améliorations du service rendu aux justiciables contenues dans les propositions de loi ne constituent toutefois qu'un aspect de ces propositions.

La Cour des comptes estime cependant, à partir des éléments détaillés ci-dessus, que la perte des recettes sera compensée par la réduction des coûts et les gains de productivité dans le fonctionnement des greffes, notamment par la notification systématique des jugements par courriel au moyen d'applications adaptées à cet effet.

Pour permettre de concrétiser la diminution des coûts de manière effective, tout en évitant d'alourdir la charge de travail des greffes, l'entrée en vigueur de l'obligation de communiquer aux parties une copie des jugements définitifs en matière pénale devrait s'appuyer, en concertation avec le SPF Justice, sur la généralisation et le cas échéant l'adaptation des applications MaCH ou VAJA.